

Jakub Arbes

český spisovatel a novinář

* 12. 6. 1840 Praha, + 8. 4. 1914 tamtéž) - český spisovatel a novinář

Arbes se od počátku své literární dráhy snažil zachytit duchovní i společenský pohyb své doby. Narodil se jako syn ševce na Smíchově, navštěvoval reálku, kde působil jako suplent J. Neruda, který podpořil Arbesův literární zájem a stal se i jeho literárním učitelem. Roku 1859 nastoupil Arbes na polytechniku, ale to už byl rozhodnut věnovat se literatuře a žurnalistice. Roku 1867 se stal členem redakce pokrokového týdeníku Hlas a roku 1868 nastoupil do redakce mladočeských Národních listů, kde se stal odpovědným redaktorem.

Období po pádu absolutismu probouzelo naděje na svobodu projevu a Arbes se dal do boje nejen za národní práva, ale i za odstranění nejkřiklavějších sociálních problémů, které důvěrně znal jako málokterý spisovatel té doby. Brzy se však přesvědčil, že proklamovaná svoboda zůstává jen na papíře, z titulu své funkce odpovědného redaktora byl často perzekvován, držen ve vazbě a nakonec pro protivládní opozici odsouzen německou porotou v České Lípě na 13 měsíců vězení (1873 až 1874). Doby žalářování využil k vlastní literární činnosti. Po návratu byl už jen řadovým členem redakce a v letech 1876-79 působil i jako dramaturg Prozatímního divadla. Těžkou osobní i existenční ranou byla výpověď, kterou dostal z Národních listů o vánocích roku 1877. V letech 1878-79 ještě pracoval v redakci staročeského listu Politik, ale pak už až do konce života žil v dosti nuzných podmínkách jako volný spisovatel a žurnalista.

Literární činnost zahájil básněmi, které však nepřekročily dobový průměr, a překlady poezie (Puškin, Lermontov, Mickiewicz ad.). Pokoušel se i o drama, ale brzy této snahy sebekriticky zanechal. Jeho doménou se stala vedle publicistiky próza. Arbes je tvůrcem svérázného prozaického útvaru, který jej proslavil a pro nějž J. Neruda vymyslel označení romaneto (Ďábel na skřipci, Svatý Xaverius, Newtonův mozek ad.). Druhou řadu próz tvoří sociální romány (Kandidáti existence, Moderní upíři, Štrajchpudlíci), ve kterých mj. podal otřesné svědectví o tehdejší postavení dělníků v kartounkách. Jako novinář psal fejetony, zaplňoval rubriky ze soudních síní, denních zpráv, dále články věnované divadlu, literatuře a historii, které často přerůstaly v obšírnější dokumentární či psychologicko-povahopisné stati, portréty herců, spisovatelů (Tyl, Havlíček, Neruda ad.) i výtvarníků (Aleš, Mánes). Roku 1884 rozšířoval Arbes i Máchův deník a zpracoval jeho životopis. Bojovná byla jeho politická žurnalistika, zejména obžaloba rakouské vládní politiky v publicistickém díle Pláč koruny české (1865). Podnikl také několik krátkodobých pokusů o vydávání vlastních listů (Šotek).

I když v posledních letech života zápasil se slepotou, zůstával, zejména díky společnosti Mahábhárata, ve styku s literárním i společenským životem a podporoval pokrokové tendence v české literatuře. Zemřel ve svém smíchovském bytě a je pochován v rodinné hrobce na Malvazinkách.

Zdroj: <http://www.libri.cz/databaze/kalendarium/>